

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1969/35

Karar Sayısı:1969/70

Karar günü:4.12.1969

Resmi Gazete tarih/sayı:22.7.1970/13556

İstemde bulunan Mahkeme : Danıştay Dâva Daireleri Kurulu

İstemın Konusu : 4373 sayılı Taşkın Sulara ve su baskınlarına karşı korunma kanununun 2. maddesinin (c) fıkrasındaki (..... veya Vakıflar idaresine .....) hükmünün Anayasa'nın 38/1. maddesine aykırılığı nedeni ile iptali istenmiştir.

Olay ve İleri Sürülen İptal Nedenleri: Vakıflar Genel Müdürlüğünce, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile, Hatay Valiliğine karşı su taşkınlarının önlenmesi için kamulaştırılan vakıf kıraathanenin değerinin tazmini istemiyle açılan dâvada 4373 sayılı yasa hükümlerince vakıf malların kamulaştırılması durumunda para Ödenmeyeceğinin savunulması dolayısıyla uygulanması gereken 4373 sayılı Yasanın 1. maddesinin (c) fıkrasındaki (... veya Vakıflar İdaresine ...) hükmünün Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğu sonucuna varan Danıştay Dava Daireleri Kurulu sözü geçen hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuş bulunmaktadır.

İptali istenilen Kanun hükmü :

14/1/1943 günlü ve 4373 sayılı Kanunun 2. maddesi: "Madde 2- birinci madik hükümlerine göre tesbit ve ilan edilen sahalarn sınırları içinde suların akmasına engel olan bina, tesisler, fidan, ağaç set, savak gibi manialarla değirmen ve sulama arkları hakkında aşağıdaki hükümler tatbik olunur :

a) Bina ve tesisler hakkında istimplâk hükümlerine göre muamele yapılır. Bu bina ve tesislerin arsaları ve bitişik arazileri sahiplerinin faydalanabilecekleri durumda ise, bunların kıymetleri istimplâk bedelinden indirilir ve arsa veya arazi sahiplerine terkedilir.

b) Fidan, ağaç ve aşinalıklarda esaslı bent ve savaklar belediye sınırı içinde ise belediye encümeninin, bu sınır dışında ise vilâyet daimî encümeninin seçeceği üç vukuf ehli tarafından kıymetleri takdir edilerek, bedelleri sahiplerine peşinen ödendikten sonra kaldırılır veya yıkılır. Bunların takdir olunan kıymetleri için tebliğ tarihinden itibaren beş gün zarfında ilgililerce vilâyet idare heyetlerine itira2 edilebilir. Vilâyet idare heyetlerinin nihayet bir ay içinde karar vermeleri lâzımdır. Bu kararlar icrayı durduramaz. Ancak bu fıkra hükmü dairesinde kaldırılacak ve ya yıkılacak olan fidan, ağaç ve aşinalıklarla bent ve savakların kısmen veya tamamen başka yerlere nakli için sahiplerince alâkalı makamlara yazı ile vukubulacak müracaatlar üzerine lüzumlu ve mümkün mühlet verilir. Bu hallerde takdir edilmiş olan bedellerden nakledilen kısımlara isabet eden miktarlar indirilir. Kaldırılan fidan, ağaç ve asmalıkların arazisi sahiplerince hiç bir surette kullanılamıyacak hale girmiş bulunursa, bunlar da (a) fıkrası hükümlerine göre istimplâk olunur.

c) Yukarıki fıkralara göre takdir edilecek bedeller Nafia Vekilliğince ödenir. Ancak Devlet ve belediyeye ve hususi idarelerle köy hükmi şahıslarına veya Vakıflar idaresine ait olan bina tesisler, fidan, ağaç ve aşinalıklarla diğer mânialar için hiç bir tazminat verilmez.

d) Âdi bent ve setlerle çit, dolma ve toprak birikintisi gibi manialarla da hiç bir tazminat verilmeksizin kaldırılır.

Esas Sayısı:1969/35
Karar Sayısı:1969/70

e) Baskın sahalalarının dışındaki değirmenlere, sınaî tesisleri veya ekin sahalalarına giden ve su baskın sahasından geçen arka ve kanallardan zararlı olanların fennî icaplara uygun olarak düzel turneleri için sahiplerine kâfi bir mühlet verilir. Bu müddetin sonunda düzeltilmedikleri takdirde yukarıdaki hükümler tatbik olu nur. "(İptali istenen deyimim altı çizilmiştir) (düstur - 3. Tertip, Cilt 24, 2. basılış - S. 198)."

İptal istemi ile ilgili Anayasa hükmü:

"Madde 38- Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği haller de, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınma; malların, kanunda gösterilen esas ve usullere göre, tamamım veya bir kısmını kamulaştırmaya veya üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Çiftçinin topraklandırılması, ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve İskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlarıyla kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde ödeme süresi on yılı aşamaz. Bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir ve kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleyen çiftçinin hakkaniyetli ölçüler içerisinde geçinebilmesi için zarurî olan ve kanunla gösterilen kısmının ve küçük çiftçinin kamulaştırılan toprağının bedeli her halde peşin ödenir."

İlk inceleme:

Anayasa Mahkemesinin içtüzüğünün 15. maddesi uyarınca yapılan ve Lûtfi Ömer baş, ihsan Keçecioğlu, Salim Başol, Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kural-Enen, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş. Recai Seçkin, Halit ZARBUN, Mustafa Karoğlu ve Muhittin Gürün'ün katıldıkları 26/6/1969 günlü toplantıda dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Esasın İncelenmesi:

Esasa ilişkin rapor, iptal isteminin gerekçeleriyle, dosyadaki belgeler iptali istenilen Yasa hükmüne ilişkin yasama belgeleri, Anayasa'nın konu ile ilgili hükmü ve bana ilişkin yasama belgeleri incelendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü :

Vakıf, kökü İslâm hukukuna dayanan bir sosyal yardım kurumudur. Bu kurumun temeli, vakfeden demlen kimsenin, malını vakfetmek yani belli bir işe süre siz olarak bağlamak iradesidir. İslâm Hukuku açısından vakıf, bir özel hukuk kurumu ve ondan doğan ilişkiler, özel hukuk ilişkileridir ve böylece vakıf mal vakfın özel mülkiyetinde bulunan malıdır. 6762 sayılı Vakıflar Kanunu, eski vakıfları düzenlerken vakıf kurumunun ve ondan doğan ilişkilerin hukukî niteliğinde ve bu arada vakıf mallarının özel mülkiyet konusu mallar olmasında, herhangi bir değişiklik yapmış değildir. Bu durum, sözü edilen Yasanın düzenlediği bütün eski vakıfların malları için böyledir. Bu düzenlemenin yasa koyucusunun eski vakıflar kuranların iradelerine olabildiğince saygı gösterme ilkesine dayandığı ve sözleşme özgürlüğüne Anayasal temel bulunan, Anayasa'nın 40. maddesinin doğrultusunda olduğu açıktır. Nitekim Anayasa Mahkemesinin, daha önceki verilmiş, bir kararında da, vakıf mallarının vakıf özel mülkiyetinde olduğu ve 6762 sayılı Vakıflar Kanununun bu durumda bir değişiklik yapmadığı belirtilmiş bulunmaktadır. (30 Ocak 1969 günlü, 1967/47 esas, 1969/9 karar sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı, 24/12/1960 günlü 13382 sayılı Resmî gazete, S. 4).

İptal konusu kuralın yazılışı ve fıkranın tümü gözönünde tutulunca, vakıflar idaresine ait mallar sözü ile 6762 sayılı Vakıflar Kanununun kapsamına giren malların anlatıldığı sonucuna varılmaktadır. Nitekim hukuk uygulamalarında, Vakıflar İdaresine ait mal denilince, genellikle,

Esas Sayısı:1969/35
Karar Sayısı:1969/70

Medenî yasadan önce kurulmuş bulunan ve hukukî durumları 6762 sayılı Vakıflar Kanununda düzenlenmiş olan mallardan söz edildiği herkesçe benimsenen bir gerçektir. Vakfa ait malların vakıf tüzel kişiliğinin Özel mülkiyetindeki mallar olması karşısında, Anayasa'nın 38. maddesinin açık hükmü gereğince malın gerçek karşılığı peşin olarak ödenmedikçe bu malların vakıf tüzel kişiliğinin elinden alınması Anayasa'ya uygun görülmez. Bundan ötürü itiraz konusu kuralın iptaline Anayasa'nın 147. maddesinin birinci fıkrası ve 151. maddesi uyarınca karar verilmelidir.

SONUÇ :

4373 sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına karşı Korunma Kanununun 2 maddesinin (c) fıkrasındaki (... veya vakıflar idaresine) deyiminin Anayasa'ya aykırı olduğundan iptaline 4/12/1969 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkanvekili
Lütfi Ömerbaş

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
Ahmet Şeref Hocaoğlu

Üye
Fazlı Öztan

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
Şahap Arıç

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Recai Seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Üye
Muhittin Gürün